

Adam Wiśniewski

Aktywność duszpasterska i inwestycyjna księży salezjanów w parafii Kryniczno w latach 1951-1993

Seminare. Poszukiwania naukowe 34, 333-339

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. ADAM WIŚNIEWSKI SDB

AKTYWNOŚĆ DUSZPASTERSKA I INWESTYCYJNA KSIĘŻY SALEZJANÓW W PARAFII KRYNICZNO W LATACH 1951–1993

1. WSTĘP

Po długoletnim duszpasterzowaniu w Krynicznie, salezjanie w 1993 r. opuścili parafię. Zgodnie z wolą ordynariusza wrocławskiego ks. kard. H. Gulbinowicza, z dniem 28 czerwca 1993 r. zarząd parafii przeszedł w ręce duchowieństwa diecezjalnego. Zanim to nastąpiło, władze zakonne poprosiły pismem z 15 lutego 1993 r.¹, ówczesnego proboszcza ks. Adama Wiśniewskiego, aby sporządził odpowiednie sprawozdanie ukazujące aktywność duszpasterską i realizację prac remontowych na terenie parafii Kryniczno. Sporządzone sprawozdanie zostało oparte o prowadzoną od 1952 r. kronikę parafialną i protokoły wizytacji dziekańskich poszczególnych duszpasterzy, które były wysyłane do Urzędu Dziekańskiego².

2. POWSTANIE I STRUKTURA ORGANIZACYJNA PARAFII

Po raz pierwszy istnienie parafii w Krynicznie wspominają źródła z 1293 r.³. Obecnie użytkowany kościół został wzniesiony w latach 1743–1752 w stylu barokowym. Restauracja kościoła została przeprowadzona na początku XX w.⁴.

---

¹ Por. AP Kryniczno, Pełny tekst tego dokumentu: *Przewielebny Ksiądz Proboszcz Ks. Adam Wiśniewski w Krynicznie. Zgodnie z zaleceniami Przełożonych Generalnych i uchwałami Kapituły Inspektorialnej, po pozytywnej opinii Rady Inspektorialnej, Prowincja nasza zwróciła się do Jego Eminencji Ks. Kardynała Henryka Gulbinowicza o przejęcie duszpasterstwa w Parafii p.w. św. Wawrzyńca w Krynicznie. W oczekiwaniu na decyzję Wrocławskiej Kurii Metropolitalnej uprzejmie proszę o przygotowanie pisemnego sprawozdania z działalności Zgromadzenia Salezjańskiego w tejże parafii /inwestycje, remonty, posługa duszpasterska/ i przesłanie go do Inspektoratu do końca lutego br.*

² Por. Archiwum Dekanalne Środa Śl., Teczka — parafia Kryniczno.

³ Por. *Schematyzm Diecezji Wrocławskiej 1979 r.*, s. 360.

⁴ Por. tamże.

Druga wojna światowa zmieniła strukturę narodowościową parafii. Dotychczasowi mieszkańcy zostali zmuszeni do opuszczenia swych domów. Na ich miejsce przybyli repatrianci z Kresów Wschodnich. Do 1946 r. parafię obsługiwał niemiecki duszpasterz ks. J. Neugebauer. Po jego wyjeździe, parafię objął ks. Adam Dziedzic, proboszcz z Kulina. Ks. Dziedzic przyjeżdżał tylko w niedzielę, aby odprawić Mszę św., a od 1947 r. prowadził naukę religii w szkole podstawowej. W tamtym czasie plebania wraz z zabudowaniami gospodarczymi czasowo zamieszkiwana była przez jedną rodzinę z Kryniczna. W 1950 r., wskutek nieostrożności tej rodziny, budynek parafialny spalił się. Spalił się dach oraz strop na piętrze.

Z braku czasu i wielości zajęć ks. Dziedzic 1 lutego 1951 r. przekazał parafię Kryniczno salezjanom w Środzie Śląskiej. Z inicjatywy ks. Stanisława Gareckiego, pierwszego proboszcza w Środzie Śl., parafianie przystąpili do odbudowywania spalonej plebanii. W grudniu 1952 r. do częściowo odbudowanej plebanii został przydzielony nastąpił pierwszy duszpasterz — ks. Maksymilian Zachłode Środy Śl. W ciągu 42 lat duszpasterzami w Krynicznie było 6 księży: ks. Maksymilian Zachłode, ks. Franciszek Cyroń, ks. Franciszek Bełz, ks. Witka Grzegorz, ks. Jan Lach i ks. Adam Wiśniewski.

W 1946 r. w skład okręgu parafialnego wchodziły następujące miejscowości: Kryniczno, Gozdawa, Wojczyce i Jugowiec. Tak jest do dnia dzisiejszego. W roku 1946 parafia liczyła 712 wiernych, a w r. 1993 — 825⁵.

3. DZIAŁALNOŚĆ DUSZPASTERSKA

Pierwszym powojennym proboszczem Kryniczna był ks. Maksymilian Zachłode, który przebywał w Krynicznie do 1958 r.⁶ Dzięki jego aktywności parafia zaczęła pulsować normalnym życiem parafialnym. Odprawiano codziennie Mszę św., wszystkie nabożeństwa paraliturgiczne w maju, czerwcu i październiku. Ks. Zachłode wprowadził zwyczaj odmawiania w kościele w miesiącu listopadzie codziennego różańca za zmarłych. Wiele troski poświęcał dzieciom i młodzieży. Założył chór parafialny oraz grupę ministrantów. Ze starszymi parafianami założył 4 kółka różańcowe. Swoją troską duszpasterską objął kościoły w Rakoszycach i Ramułowicach. Warto wspomnieć, że wiele prac przy kościele i plebanii zostało zrobionych czynnem społecznym⁷.

⁵ Por. Archiwum Dekanalne Środa Śl., Teczka — parafia Kryniczno.

⁶ Urodzony 14.XII.1911 r. w Chorzowie, diecezja katowicka. Syn Józefa i Julii z domu Komander. Wyświęcony 5.VII.1942 r. w Bolengo (Włochy) przez ks. bpa Pawła Rostagno — na mocy papieskiego indultu po trzecim roku teologii.

⁷ Por. AP Kryniczno, Kronika parafialna, s. 27.

Następnym duszpasterzem parafii został ks. Franciszek Cyroń, który duszpasterzował w latach 1958–1966⁸. Zorganizował naukę religii na plebanii oraz w domu prywatnym w Jugowcu. Powiększył do 12 róz żywy różaniec, który połączył ze zmianą tajemnic w pierwszą niedzielę miesiąca. Wprowadził godziny duszpasterskie dla młodzieży pracującej. Za jego czasów odbyła się Peregrynacja Obrazu M.B. Częstochowskiej, którą przygotowały misje parafialne. Swoją troską duszpasterską obejmował kaplicę w Juszczyne. Był spowiednikiem sióstr elżbietanek i salezjanek w Środzie Śląskiej oraz sióstr pasterek w Prząśniku. Udzielał się z pomocą duszpasterską w sąsiednich parafiach.

Kolejnym proboszczem w 1966 r. został ks. Franciszek Belz. Z powodu jego bardzo krótkiego posługiwania w tej parafii (zaledwie jeden rok 1966–1967)⁹, trudno wskazać jakieś większe zmiany czy osiągnięcia jego pracy w tej parafii.

Wiele dobrego dokonał kolejny duszpasterz ks. Grzegorz Witka (1967–1977)¹⁰. Szczególną troską otoczył dzieci i młodzież, dla których zorganizował odpowiednią salkę katechetyczną na plebanii. Prowadził systematycznie katechizację dzieci i młodzieży. Chętnie pomagał w pracy duszpasterskiej sąsiadom, a swoim pogodnym usposobieniem zjednywał sobie życzliwość wśród parafian¹¹.

Ks. Jan Lach (1976–1985)¹² objął parafię w czasie wielkiego socjalistycznego „sukcesu gospodarczego”. W niedługim czasie Polacy przekonali się, że za pożyczone pieniądze nie da się rady długo żyć. Rozpoczęły się strajki sierpniowe. Ks. Lach w swoich kazaniach uzmysławiał wiernym ten tragiczny stan, w jakim znaleźli się rodacy. Był za to inwigilowany przez UB. W swoich poczynaniach duszpasterskich przygotowywał wiernych do ciężkich, głodowych chwil. Mówił często: „Nie traćcie ducha”. Katechizację dzieci i młodzieży prowadził w salce na plebanii. Za jego pobytu odbyły się prymicje ks. Jana Ożoga, salezjanina, którego siostra Krystyna została salezjanką, a brat Henryk, koadiutorem u salezjanów. Ks. Lach poważnie zaangażował się w remonty potrzebne parafii. Jak wynika z książki inwestycji, ogólny koszt przeprowadzonych remontów za jego proboszczowania wyniósł 2 764 023 zł. Parafia pokryła 1/3 kosztów. Reszta pieniędzy pochodziła z funduszy Zgromadzenia¹³.

⁸ Urodzony 4.V.1916 r. w Chełmie Wielkim, powiat Pszczyna. Syn Franciszka i Marii Wieczorek. Wyświęcony 18.XII.1948 r. w Krakowie przez ks. bpa Stanisława Rosponda.

⁹ Urodzony 17.I.1934 r. w Nienadówce, pow. Kolbuszowa, diecezja przemyska. Wyświęcony 24.VI.1957 r. w Krakowie. Przeszedł do diecezji wrocławskiej.

¹⁰ Urodzony 7.XII.1921r. w Czerlanach — Grudek Jagielloński. Syn Jana i Anny Mielnik. Wyświęcony 29.VI.1956 r. w Oświęcimiu przez ks. bpa Franciszka Jopa. Do Kryniczna przyszedł z Lewina Brzeskiego, gdzie pracował jako wikariusz w parafii diecezjalnej.

¹¹ Por. AP Kryniczno, Kronika Parafialna, s. 42.

¹² Urodzony 21.V. 1931 r. w Baranówce, powiat Łańcut, diecezja przemyska. Syn Piotra i Anieli Miazga. Świecenia kapłańskie otrzymał 8. VIII.1958 r. w Krakowie z rąk ks. bpa Eugeniusza Baziaka.

¹³ Por. AP Kryniczno, Kronika parafialna, s. 49.

4. REWITALIZACJA KOŚCIOŁA I OBIEKTÓW GOSPODARCZYCH

W początkowych powojennych latach duszpasterze nie mieli zbyt wiele prac związanych z remontowaniem obiektów sakralnych i gospodarczych. Dość często kierowali się panującym na tych ziemiach przekonaniem, że „wszyscy stąd wyjedziemy, bo przyjdą Niemcy”. Po co więc podejmować trud remontowy. Jednakże przedłużający się stan tymczasowości sprawiał, że nieremontowane obiekty niszczały, dlatego ks. Zachłód podjął się w 1954 r. odnowienia obrazu św. Wawrzyńca w głównym ołtarzu. Następnie zakupił chorągwie: Wspomożycielki Wiernych, Serca Pana Jezus, Serca NMP, św. Dominika Savio, Marii Goretti oraz kupił nowy baldachim na procesję eucharystyczną. Naprawił i uruchomił stary zegar na wieży. Częściowo przełożył dach na kościele. Przeprowadził dalszy remont plebanii. Do swojej dyspozycji miał tylko 2 pokoje i kuchnię. Pozostała część plebanii była jeszcze ruiną¹⁴.

Ks. Franciszek Cyroń pomalował w 1959 r. wnętrze kościoła. Odnowił figurę św. Jan Nepomucena. Wybrukował drogę dojazdową do plebanii i kościoła. Przeprowadził dalszy remont plebanii. Odnowił zewnętrzne tynki kościoła z przełożeniem dachu nad prezbiterium. Spora część wydatków związana z remontem w kościele i na plebanii pokryta została z pieniędzy kasy salezjańskiej¹⁵. Natomiast ks. Belz ogrodził siatką cmentarz parafialny. Kupił też nowe stoliki do salki katechetycznej¹⁶.

Wiele akcji remontowych przeprowadził ks. Grzegorz Witka. Dzięki jego zaangażowaniu i ofiarności wiernych można było przeprowadzić w 1968 r. remont kaplicy przydrożnej, przy posiadłości p. Biernatów, która została uszkodzona z powodu zwałenia się na nią drzewa w czasie burzy. W następnych latach naprawił dach na plebanii i kościele. Zrobił elewację plebanii i wstawił nowe okna na piętrze oraz przeprowadził dalszy remont wnętrza plebanii: założył centralne ogrzewanie, doprowadził wodę, zbudował łazienkę, pokrył blachą cynkową wieżę kościoła. Zrobił elewację budynku gospodarczego. Postawił nową figurkę Matki Bożej w Jugowcu. Wybudował również nowy ganek na plebanii od strony południowej. Zakupił nowe pelerynki dla ministrantów oraz bieliznę ołtarzową i szopkę do kościoła. Zaopatrzył parafię w 4 nowe chorągwie, gotyckie ornaty wszystkich kolorów oraz pozłocił kielich, puszkę i monstrancję. Jak wynika z kroniki parafialnej, parafianie dziwili się, skąd ksiądz brał pieniądze na wszystko, co zrobił, bo taca była maleńka. A on z uśmiechem odpowiadał: finansuje duszpasterz ze swoich skromnych dochodów. Na ten cel otrzymał wsparcie od Inspektoratu Salezjańskiego z Krakowa w wysokości 11 000 zł¹⁷.

¹⁴ Por. tamże, s. 29.

¹⁵ Por. tamże, s. 61.

¹⁶ Por. tamże, s. 63.

¹⁷ Por. tamże, s. 73.

W okresie pozornego wzlotu socjalistycznej gospodarki i jej realnego całkowitego upadku, gdzie wprowadzano w szerokim zakresie kartki zaopatrzeniowe, ks. Jan Lach, wybudował szambo i skanalizował plebanię. Podłączył centralne ogrzewanie do wszystkich pokoi. Uporządkował podwórko na plebanii. Położył asfalt na alejce cmentarza grzebalnego, oraz na drodze do plebanii i kościoła. Uporządkował cmentarz wokół kościoła. Zmienił pokrycie dachu na kościele z dachówki na blachę cynkową. Zakonserwował ksylamitem drewno na wieży kościoła i przeprowadził konserwację przed kornikami w kościele i na wieży przez gazowanie. Wstawił 15 nowych okien na plebani i 2 na wieży. Wymienił starą instalację elektryczną w kościele. Odciął od ścian ławki w kościele i założył boazerię. Pomalował wewnątrz kościoła. Kupił kielich i tackę do Komunii św. Przełożył dach na plebani i budynku gospodarczym. Ogrodził podwórko plebanii siatką i deskami. Przebudował prezbiterium w kościele¹⁸.

5. OSTATNI SALEZJAŃSKI PROBOSZCZ

W 1985 r. do parafii przybył ks. Adam Wiśniewski. Nie spodziewał się on, że będzie ostatnim salezjaninem, który roztoczy duszpasterską pracę nad Krynicznem¹⁹.

Ks. Wiśniewski prowadził systematycznie katechezę i sprawował nabożeństwa roku liturgicznego. W trakcie jego posługi, w 1986 r. odbyły się prymicje ks. Edwarda Bugajskiego, salezjanina z Jugowca. Proboszcz na bieżąco realizował prace duszpasterskie, zgodnie z zaleceniami kurii, nie udało mu się tylko utworzyć Zespołu Synodalnego. Główny nacisk położył na życie eucharystyczne w parafii. Rocznie rozdawał około 15 000 Komunii św. Ze szczególną troską proboszcz przygotowywał uroczystości parafialne, takie jak: I Komunia św., odpust parafialny, Triduum Sacrum i święto Bożego Narodzenia. Na te uroczystości przygotowywał specjalne dekoracje, z czego wierni byli bardzo zadowoleni. Dwa razy w roku organizował kurs przedmałżeński dla nowożeńców.

Współpraca w szkole z personelem nauczycielskim, w której uczył religii, układała się bardzo dobrze. Wiele troski poświęcił ministrantom, których było 24. Młodzież żeńska każdego roku brała udział we Wrocławskich Dniach Modlitw organizowanych przez siostry zakonne, natomiast młodzież męska i ministranci uczestniczyli w różnego rodzaju akcjach powołaniowych. Co roku młodzież brała udział w pieszej pielgrzymce do Częstochowy oraz w Światowych Dniach Młodzieży w Budapeszcie, Wrocławiu i Wiedniu.

---

¹⁸ Por. tamże, s. 81.

¹⁹ Urodzony 1.I.1934 r. w Cieszanowie, powiat Lubaczów, województwo Podkarpackie. Syn Anastazego i Stanisławy Teluk. Wyświęcony 20. VI.1959 r. w Oświęcimiu przez ks. bpa Karola Wojtyłę.

W kwestii opieki nad stanem technicznym obiektów sakralnych i gospodarczych należy podkreślić, że ks. Wiśniewski przeprowadził gruntowny remont wnętrza plebanii: boazeria na korytarzu, płytki w łazienkach, remont podłóg i ścian we wszystkich pokojach. Kupił nowy piec centralnego ogrzewania. Przeprowadził remont piwnicy: wylał podłogi betonem, zrobił półki na słoiki, zagroził pomieszczenia na koks. Z pomieszczeń budynku gospodarczego zrobił garaż oraz odgrodził siatką z bramą część podwórka gospodarczego. Kupił nowe meble do kuchni i pokoi oraz naczynia stołowe.

Proboszcz podjął też prace remontowe przy kościele. Kościół otrzymał całkowicie nową elewację zewnętrzną. Wokół niego ks. Wiśniewski zrobił betonowe obejście. Odremontował 200 m zniszczonego muru wokół kościoła oraz nawiózł ziemię na plac kościelny, aby go wyrównać i posiać trawę. Na placu kościelnym postawił betonową figurkę Matki Bożej i posadził krzewy ozdobne. Wstawił 13 nowych witraży w kościele. Uruchomił zegar na wieży oraz kupił elektroniczne organy. Założył elektroniczne urządzenie do dzwonienia na wieży o godz. 12 w południe. W wejściu do kościoła wybił w oknie wnękę, w którą wstawiono odnowioną Pietę z dwoma figurkami. Wymienił instalację nagłośnieniową: nowe mikrofony, głośniki i wzmacniacz, a w kościele zamontował rzutnik do tekstów pieśni. Kupił 24 nowe komże dla ministrantów i nakrycie na ołtarze. Na cmentarzu parafialnym wybudował nową kaplicę cmentarną. Ogólny koszt remontów i inwestycji wyniósł 127 377 000. Parafia zebrała 77 000 000, reszta to inicjatywa księdza proboszcza i pieniądze salezjańskie²⁰.

6. PODSUMOWANIE

W 1993r. zakończyła się duszpasterska działalność księży salezjanów w parafii Kryniczno, ponieważ salezjanie oddali ją diecezji wrocławskiej.

Podsumowując, należy podkreślić, że w powierzonej opiece salezjanów parafii zarówno zabudowania gospodarcze, jak i obiekty sakralne nie uległy zniszczeniu, ale były otoczone ich stałą troską. Wszelkie remonty wykonywane były na bieżąco. Podobnie wyglądała sprawa duszpasterska. Salezjanie nie zaniedbywali jej. Gorliwie spędzali czas na sumiennej katechezie dla dzieci i młodzieży. W kościele przeprowadzali wszystkie nabożeństwa przewidziane kalendarzem roku liturgicznego. Z parafianami zawsze mieli dobry kontakt. Dzięki tej pracy, odchodząc, mogli spokojnie powiedzieć, że dobrze wypełnili zadanie powierzone im przez wrocławskiego ordynariusza.

---

²⁰ Por. AP Kryniczno, Kronika parafialna, s. 97.

THE PASTORAL AND INVESTMENT ACTIVITY OF THE SALESIAN PRIESTS
IN THE PARISH OF KRYNICZNO FROM 1951–1993

Summary

The parish in Kryniczno was handed to the Salesians of Środa Śląska on February 1, 1951 and remained in their possession until February 15, 1993, when the administration of the parish passed into the hands of the diocesan clergy. Parishioners took part in daily masses and worship. Parish choirs, altar boy communities and rosary circles were founded. Pilgrimages for youth to Częstochowa and trips to World Youth Day were organized. During their stay in the parish of Kryniczno, Salesians carried on renovations of sacred objects, commercial objects, and other inventory. They conducted the restoration of the rectory and the church; restored statues of saints and other equipment, and purchased necessary furnishings. The pastoral activity of the Salesian priests in Kryniczno concluded in 1993.

Keywords: Salesians, parish of Kryniczno, pastoral activity, restoration of church, priests

Nota o Autorze: ks. dr Adam Wiśniewski SDB, wieloletni proboszcz, pedagog i wychowawca młodzieży w ośrodkach salezjańskich; zasłużony dla gminy Środa Śląska oraz honorowy obywatel tego miasta. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół historii zgromadzenia salezjańskiego na ziemiach polskich.

Słowa kluczowe: salezjanie, parafia Kryniczno, działalność duszpasterska, rewitalizacja kościoła, duszpasterze